

Basläkemedel 2018

Rekommendationer vid preparatval för vuxna utgivna av Läkemedelskommittén i Västmanland.

Kommentarer till baslistans val
www.regionvastmanland.se/baslista

TECKENFÖRKLARING

*utbytbara läkemedel enligt Läkemedelsverkets utbyteslista (171130)

EF Läkemedel utan förmån

(F) Läkemedel med begränsad förmån

 Riskläkemedel för äldre

 FaR, Fysisk aktivitet på recept

 Rekommendation om rökstopp

A Matsmältningsorgan och ämnesomsättning

MATSMÄLTNINGSORGAN

Medel vid mun- och tandsjukdomar

kariesskydd

hög risk

NaF	<i>munsköjlv 0,2%</i>	Dentan*
	<i>(daglig sköljning)</i>	

måttligt ökad risk

NaF	<i>tuggummi</i>	Fluorette
NaF+äppelsyra	<i>sugtabl</i>	Xerodent

saliversättning (ej läkemedel)

<i>spray</i>	Proxident ^{EF}
<i>gel</i>	Oral Balance ^{EF}

salivstimulerande

NaF+äppelsyra	Xerodent
---------------	----------

smärtlindring

(Se avsnitt **N**, nervsystemet; analgetika; lätt-måttlig smärta)

lokalanestetika

lidokain-epinefrin	Xylocain Dental
	Adrenalin ^{EF}
prilokain felypressin	Citanest Dental
	Octapressin ^{EF}

antibiotika

1:a hand

fenoximetylpenicillin	Kåvepenin*
<i>komplement vid terapivikt efter ca 3 dygn</i>	
metronidazol	Flagyl

2:a hand

klindamycin*

antimykotika

nystatin	Mycostatin*
flukonazol*	

virushämmande (lokal behandling)

pengiclovir	<i>kräm</i>	Vectavir
aciclovir	<i>kräm</i>	Anti ^{EF}

Refluxsjukdom, magsår

pantoprazol*
omeprazol*

vid eradikering av *Helicobacter*

pylori-positivt magsår

esomeprazol, amoxicillin,
klaritromycin

Nexium HP

alternativt

Pantoprazol*/Omeprazol*+Flagyl+Clarithromycin*

Antiemetika inkl graviditetsillamående

meklozinklorid Postafen
prometazin Lergigan*

Laxermedel

perorala

osmotiskt verkande medel

laktulos*
makrogol Omnilax*
makrogol komb Moxalole*

bulkmedel (ej vid opioidbehandling)

sterkuliagummi Inolaxol
ispaghulaskal Vi-Siblin

tarmirriterande medel

Na-pikosulfat Cilaxoral
inför rtg/koloskopi Picoprep
Phosphoral
Laxabon

rektala

sorbitol Na-dokusat Klyx
sorbitol Na-citrat mm Microlax
sorbitol Resulax

Antidiarroika

loperamid*

Antihemorroidalmedel

prednisolon, cinkocain Scheriproct^{EF}

Digestionsenzym

pankreasenzym Creon 25000
Creon 40000

ÄMNESOMSÄTTNING

Typ 2-diabetes

Behandlingen ska vara individualiserad och hänsyn tas till patientens förutsättningar (t ex ålder, vikt, njurfunktion) och eventuell samsjuklighet. För ytterligare information hänvisas till vårdprogram diabetes

Basbehandling – om ej intolerans eller kontraindikation

metformin*

Tilläggsbehandling

sulfonureid (insulinfrisättare)

glimepirid*
glipizid Mindiab

meglitinid (insulinfrisättare)

repaglinid*

DPP4-hämmare

sitagliptin *tabl* Januvia
linagliptin *tabl* Trajenta

medellångverkande insulin (basinsulin)

insulin NPH Insuman Basal
insulin NPH Insulatard

långverkande insulinanalog (basinsulin)

2:a hand, om NPH-insulin orsakar nattliga hypoglykemier och metabolt mål inte uppnås vid dosreducering

insulin glargin Abasaglar

snabbverkande insulin (måltidsinsulin)

vid nyinsättning

insulin lispro Insulin lispro Sanofi

endast för iterering, inte nyinsättning

insulin glulisin Apidra
insulin aspart NovoRapid

blandinsuliner

insulin lispro/protamin Humalog Mix
insulin aspart/protamin NovoMix

Tilläggsbehandling vid uttalad fetma (BMI >35)

Utvärdera effekten efter 3-6 månader och sätt ut läkemedlet vid utebliven effekt

GLP-1-analog

lixisenatid *inj* Lyxumia
liraglutid *inj* Victoza

vid manifest hjärt-kärlsjukdom

empagliflozin (SGLT-2-hämmare) Jardiance
liraglutid inj (GLP-1-analog) Victoza

Typ 1-diabetes

snabbverkande insulin (måltidsinsulin)

vid nyinsättning

insulin lispro Insulin lispro Sanofi

endast för iterering, inte nyinsättning

insulin glulisin Apidra
insulin aspart NovoRapid

långverkande insulin (basinsulin)

vid nyinsättning

insulin glargin Abasaglar

endast för iterering, inte nyinsättning

insulin glargin Lantus

2:a hand

insulin glargin Toujeo

B Blod och blodbildande organ**Antikoagulantia – vid venös tromboembolisk sjukdom**

dalteparin	Fragmin
rivaroxaban	Xarelto
warfarin	

Trombocytaggregationshämmare

acetylsalicylsyra*	75 mg
klopidogrel*	

Hemostatika

tranexamsyra*	
---------------	--

Järnbristanemi

järnsulfat	Duroferon
järnglycinsulfat	Niferex ^{EF}
järnkarboxymaltos inj	Ferinject

Megaloblastanemi

vitamin B 12	Behepan*
folsyra	Folacin
	tabl 1 mg

C Hjärta och kretslopp**Hypertoni****ACE-hämmare**

enalapril*
ramipril*
enalapril/hydroklortiazid*

angiotensin II-antagonister

kandesartan*
losartan*
kandesartan/hydroklortiazid*
losartan/hydroklortiazid*

tiazider

hydroklortiazid+amilorid	Amiloferm mite*
klortalidon	Hygropax
bendroflumetiazid*	

kalciumantagonister

amlodipin*
lerkanidipin*

aldosteronantagonist

spironolakton*

betablockerare

bisoprolol*(F)	
metoprolol*(F)	depottabl

Ischemisk hjärtsjukdom

acetylsalicylsyra*	75 mg
klopidogrel*	

betablockerare

bisoprolol*	
metoprolol*	depottabl

ACE-hämmare

ramipril*

nitrater

isosorbidmononitrat		Imdur*
glyceryltrinitrat	spraylösn	Nitrolingual*
glyceryltrinitrat	buckaltabl	Suscard

blodfettsänkare

atorvastatin*
rosuvastatin*
ezetimib*

Hjärtsvikt

ACE-hämmare

enalapril*
ramipril*

angiotensin II-antagonister

kandesartan*
losartan*

betablockerare

bisoprolol*
karvedilol*
metoprolol* *depottabl*

aldosteronantagonist

spironolakton*
eplerenon*

loopdiuretika

furosemid*

Sekundärprofylax; ischemisk stroke

blodfettsänkare

atorvastatin*
rosuvastatin*
ezetimib*

utan kardiell embolikälla

klopidogrel*

Emboliprofylax vid förmaksflimmer

1:a hand

apixaban	Eliquis
dabigatran	Pradaxa
edoxaban	Lixiana
rivaroxaban	Xarelto

2:a hand

warfarin

D Hud- och Könssjukdomar

HUD (lokal behandling om ej annat anges)

Antimykotika

ekonazol	kräm	Pevaryl
klotrimazol	kräm	Canesten ^{EF}
ketokonazol*	schampo	
terbinafin*	kräm m.fl.	

komb med kortison

mikonazol hydrokortison	Daktacort*
ekonazol triamcinolon	Pevisone

Peroralt antimykotikum

terbinafin* *tabl*

Mjukgörande

karbamid	Canoderm
glycerol	Miniderm
karbamid+NaCl	Fenuril*
propylenglykol	kräm Propyderm
propylenglykol	lotion Propyless

Klådstillande

peroral behandling, sederande

klemastin	Tavegyl
hydroxizin 	Atarax*

Urtikaria kronisk

desloratadin* *tabl*

Glukokortikoider

milda

hydrokortison	Hydrokortison CCS
hydrokortison	Mildison Lipid

ögonlockseksem

hydrokortison	ögonsalva	Ficortril
takrolimus		Protopic

medelstarka

klobetason	Emovat
hydrokortisonbutyrat	Locoid

starka

betametason	Betnovat
mometason*	Ovixan

Forts. **D** Hud- och Könssjukdomar**Psoriasis
avfjällning**

Salicylsyrevaselin APL
Salicylsyreolja APL
Salicylsyra i Decubal kräm APL

behandling

kalcipotriol betam *salva gel* Daivobet
kalcipotriol betam *kutant skum* Enstilar

Medel mot akne**lindrig akne** (i prioritetsordning)

bensoylperoxid Basiron^{EF} AC 5-10%
adapalen Differin

måttlig akne

Basiron^{EF} AC 5-10%+Differin
bensoylp. adapalen Epiduo
bensoylp. klindamycin Duac^{EF}
tretinoin klindamycin Acnatac^(F)
lymecyklin* *peroralt*

(lymecyklin bör kombineras med bensoylperoxid
eller annan utvärtes behandling)

Rosacea

azelainsyra *gel* Finacea
metronidazol *gel kräm* Rozex
ivermektin *kräm* Soolantra

ev tillägg

lymecyklin* *kapsel*

Aktinisk keratos

imikvimod Zyclara
ingenolmebutat Picato

KÖNSSJUKDOMAR**herpes simplex**

valaciklovir* *tabl*

klamydia

doxycyklin* *tabl*

kondylom

podofyllotoxin Condyline

G Gynekologi och urologi**GYNEKOLOGI****Antiinfektiva medel****candida**

flukonazol* *peroralt*
klotrimazol *lokalt* Canesten

bakteriell vaginos

metronidazol *tabl/vag* Flagyl
metronidazol *vaginalgel* Zidoval
dekvalinium *vaginalgel* Donaxyl

Antikonception

komb. p-piller Prionelle*
gestagen Desogestrel*
subdermalt inlägg Nexplanon
intrauterint inlägg Mirena
vaginalt inlägg NuvaRing^{EF}

Menorragibehandling

tranexamsyra*
levonorgestrel *intraut inl* Mirena
dienogest estradiol Qlaira^(F)

Förskjutning av mens

noretisteron Primolut-Nor
medroxiprogesteron Provera

PMDS (premenstruellt dysforiskt syndrom)

escitalopram Escitalopram*/Premalex

Klimakteriella besvär**kombinationspreparat**

sekvens Novofem
kontinuerlig Activelle*
tabl 1/2,5; 1/5 mg Indivina

östrogen, peroralt

estradiol *tabl 1mg* Femanest

*östrogen ges i kombination med gestagen
vid kvarvarande livmoder*

gestagen, peroralt

medroxiprogesteron Provera
noretisteron Primolut-Nor

J Infektioner

Postklimakteriella slemhinnebesvär

estriol	lokalt	Ovesterin
estradiol	lokalt	Vagifem ^{EF}
estradiol	lokalt inlägg	Oestring

UROLOGI

Akut uretärstenssmärta

naproxen	supp	Pronaxen ^{EF}
diklofenak	inj	Voltaren ^{EF}

Blåstömningsproblem

α -receptorantagonist

alfuzosin*	depottabl
------------	-----------

enzymhämmare

finasterid*

Överaktiv blåsa

tolterodin* 	depotkaps
---	-----------

H Hormoner

Glukokortikoider

betametason	inj, tabl	Betapred*
prednisolon*	tabl	
hydrokortison	inj	Solu-Cortef ^{EF}

för lokal inj

metylprednisolon	inj	Depo-Medrol
triamcinolon	inj	Lederspan*

Tyreoidhormon

levotyroxin		Levaxin
-------------	--	---------

För ytterligare information hänvisas till app – Strama Nationell

Tetracykliner

doxycyklin*

Penicilliner

fenoximetylpenicillin Kåvepenin*

amoxicillin*

flukloxacillin*

pivmecillinam

Selexid*

Trimetoprim och sulfonamider

trimetoprim

Idotrim

trimetoprim sulfa

Bactrim

Makrolider, linkosamider

erytromycin

Ery-Max

klindamycin*

Kinoloner

ciprofloxacin*

Övriga antibakteriella medel

metronidazol

Flagyl

nitrofurantoin*

Antimykotika

flukonazol*

Virushämmande

valaciclovir*

M Rörelseapparaten

Glukokortikoider

för lokal injektion (se avsnitt **H** Hormoner)

NSAID

COX-1

naproxen*

ibuprofen*

ketoprofen

Orudis retard

COX-2

etoricoxib*

utvärtes

ibuprofen

gel

Ipren^{EF}

Giktmedel

akut attack

NSAID (för preparat, se ovan)

prednisolon*

kolkicin

Colrefuz

profylax

1:a hand

allopurinol*

2:a hand

febuxostat

Adenuric

Osteoporos

vid hög frakturrisik

alendronat*

zoledronsyra* *inf*

med tillägg av

kalcium/D-vit

Kalcipos-D forte

Kalcipos-D

D-vitamin

Divisun

N Nervsystemet

ANALGETIKA

Nociceptiv smärta

lätt-måttlig smärta

paracetamol

Alvedon*

NSAID

(Se avsnitt **M**, Rörelseapparaten, NSAID)

svår smärta

opioider (i kombination med paracetamol/NSAID)

Se även medicinsk instruktion nr 40883 för beroendeframkallande läkemedel i Ledningssystemet.

kortverkande

morfin* *tabl/oral lösn*oxikodon* *kaps/tabl/oral lösn*

långverkande

morfin *depottabl*

Dolcontin

oxikodon *depottabl*

Oxikodon Depot*

buprenorfin* *depotplåster*Opioder är avsedda för korttidsbruk. Det är viktigt att följa upp effekten och ompröva behandlingen inom 2 veckor. Ge profylax mot opioidrelaterad förstoppning (se avsnitt **A**)

Neuropatisk smärta

amitriptylin*

gabapentin

duloxetin*

vid trigeminusneuralgi

karbamazepin

Tegretol

Nociplastisk smärta

- långvarigt smärtsyndrom

Multiprofessionellt omhändertagande förordas. Effekten av läkemedel är begränsad, men amitriptylin kan minska smärta och förbättra sömnen.

Samsjuklighet (depression och ångest) är vanligt och då kan SNRI vara ett alternativ/övervägas som tillägg.

NEUROLOGI

Migränmedel

anfallskuperande

1:a hand

acetylsalicylsyra *brustabl* Bamyl koffein^{FF}
paracetamol Alvedon*
naproxen*

2:a hand

sumatriptan* *tabl 50 mg, inj*
rizatriptan*
zolmitriptan *nässpray* Zomig Nasal

profylaktiska

metoprolol* *depottabl*

Antiepileptika

1:a hand

lamotrigin

2:a hand

levetiracetam

Medel vid Parkinsons sjukdom

levodopa Madopark*/Quick/Mite
pramipexol* *depottabl*

Restless legs

mild form

levodopa Madopark*/Quick/Mite

måttlig form

pramipexol* *tabl*

Sekundärprofylax; ischemisk stroke

(se avsnitt C, Hjärta och Kretslopp)

PSYKIATRI

Tillfällig behandling av ångest

prometazin Lergigan*
alimemazin Theralen
hydroxizin Atarax*

För behandling av tillfällig ångest hos äldre – se **Äldre och Läkemedel** längre fram i häftet.

Behandling av ångest

SSRI

escitalopram*
sertralin*
fluoxetin*

SNRI

duloxetin*
venlafaxin* *depotkaps*

övriga

mirtazapin*

Behandling av depression

SSRI

escitalopram*
sertralin*
fluoxetin*

SNRI

duloxetin*
venlafaxin* *depotkaps*

övriga

mirtazapin*
bupropion*

Sömnmedel

melatonin Melatonin AGB
propiomazin Propavan
zopiklon*

Se även medicinsk instruktion nr 40883 för beroendeframkallande läkemedel (zopiklon) i Ledningssystemet.

Medel vid demenssjukdom

lätt till måttlig demens

kolinesterashämmare

donepezil*
rivastigmin*
galantamin*

måttlig till svår demens

NMDA-receptorantagonist

memantin*

Medel vid behandling av beroendetillstånd

nikotinberoende

1:a hand

nikotin *tuggummi plåster sugtabl mm*
flera preparat

2:a hand

vareniklin Champix^(F)

alkoholberoende

disulfiram Antabus
akamprosät Campral
naltrexon*

R Andningsorgan

Instruktioner för inhalation se
www.medicininstruktioner.se

Astma

kortverkande β -stimulerare (som enda
behandling vid sporadiska astmabesvär)

inhalationspulver

salbutamol	Buventol Easyhaler
salbutamol	Ventilastin Novolizer
terbutalin	Bricanyl Turbuhaler

(för sällananvändare – lång hållbarhet)

spray

salbutamol	Airomir/Airomir Autohaler
------------	---------------------------

inhalationssteroider (ICS)

inhalationspulver

budesonid	Giona Easyhaler
budesonid	Novopulmon Novolizer

spray

beklometason	Aerobec/Aerobec Autohaler
--------------	------------------------------

flutikason	Flutide Evohaler
------------	------------------

långverkande β -stimulerare (LABA)

formoterol	Formatrix Novolizer
formoterol	Oxis Turbuhaler

(för sällananvändare -lång hållbarhet)

**långverkande β -stimulerare +
inhalationssteroid (LABA+ICS)**

inhalationspulver

formoterol budesonid	Bufomix Easyhaler
formoterol budesonid	DuoResp Spiromax

spray

formoterol beklometason	Innovair
formoterol flutikason	Flutiform

antileukotriener

montelukast*

långverkande antikolinergika (LAMA)

spray

tiotropium	Spiriva Respimat
------------	------------------

KOL

För behandlingsrekommendation se
www.regionvastmanland.se/lkcol

kortverkande bronkdilaterare vid behov
inhalationspulver

salbutamol	Buventol Easyhaler
salbutamol	Ventilastin Novolizer
terbutalin	Bricanyl Turbuhaler

(för sällananvändare – lång hållbarhet)

spray

salbutamol	Airomir/Airomir Autohaler
------------	---------------------------

underhållsbehandling

långverkande antikolinergika (LAMA)

inhalationspulver

tiotropium	Braltus
------------	---------

spray

tiotropium	Spiriva Respimat
------------	------------------

och/eller

långverkande β -stimulerare (LABA)

inhalationspulver

formoterol	Formatrix Novolizer
formoterol	Oxis Turbuhaler
indakaterol	Onbrez Breezhaler

spray

olodaterol	Striverdi Respimat
------------	--------------------

**långverkande β -stimulerare +
antikolinergika (LABA + LAMA)**

inhalationspulver

indakaterol glykopyrronium	Ultibro Breezhaler
formoterol akridinumbromid	Duakliir Genuair
vilanterol umeklidinium	Anoro

spray

olodaterol tiotropium	Spiolto Respimat
-----------------------	------------------

bronkvidgande för nebulisator

salbutamol ipratropium	Ipramol*
------------------------	----------

tilläggsbehandling med inhalationssteroid + långverkande β -stimulerare (LABA + ICS)*inhalationspulver*

formoterol budesonid	Bufomix Easyhaler
formoterol budesonid	DuoResp Spiromax

spray

formoterol beklometason	Innovair
-------------------------	----------

övrigt

Spacer	vnr 73 41 00	Lespace
--------	--------------	---------

Allergi**antihistaminer**

desloratadin*
cetirizin*

vid akuta allergiska tillstånd

adrenalin	Jext/Epipen/Emerade
desloratidin*	
betametason	Betapred*

Allergisk rinit**nasala steroider***1:a hand*

mometason*	
budesonid	Desonix*

2:a hand

flutikason azelastin	Dymista
----------------------	---------

Icke-allergisk rinit**nasala steroider**

mometason*	
budesonid	Desonix*

Rinnsnuva

ipratropium	Atrovent Nasal
-------------	----------------

ÖGON**Allergisk konjunktivit***1:a hand*

natriumkromoglikat	<i>ögondr</i>	Lecrolyn*
levokabastin	<i>ögondr</i>	Livostin

2:a hand

ketotifen	<i>ögondr</i>	Zaditen
-----------	---------------	---------

Bakteriell konjunktivit*1:a hand*

kloramfenikol	<i>ögonsalva</i>	Kloramfenikol
fusidinsyra	<i>ögonsalva</i>	Fucithalmic

2:a hand

azitromycin	<i>ögondr</i>	Azyter
-------------	---------------	--------

Smörjande

vaselin/paraffin	Oculentum simplex APL
------------------	-----------------------

Tårersättning

hypromellos	Hyrosan
karbomer	Oftagel

ÖRON

betametason	<i>lösning</i>	Diproderm ^{EF}
glukokortikoid+antib		Terracortril m
	<i>örondr</i>	Polymyxin B

vid svikt och fynd av Pseudomonas vid odling

ciprofloxacin	Ciloxan
---------------	---------

ÄLDRE OCH LÄKEMEDEL

För alla inom vården för att minska ogynnsamma effekter av läkemedel hos äldre.

Preparat som bör förskrivas restriktivt

Användningen av dessa läkemedel leder i hög grad till biverkningar. Nyttan av behandlingen ska vägas mot riskerna och medicineringen bör fortlöpande omprövas.

Substans	Preparatexempel	Kommentar	Förslag på alternativ
Långverkande bensodiazepiner/bensodiazepinliknande läkemedel			
diazepam nitrazepam flunitrazepam zolpidem	Stesolid Mogadon, Nitrazepam Flunitrazepam Zolpidem, Stilnoct	Risk för dagtrötthet, kognitiva störningar, muskelsvaghet och balansstörningar.	Oxazepam Melatonin AGB Zopiklon
Vanliga läkemedel med antikolinerg effekt			
Medel vid "överaktiv blåsa"	Ditropan, Emselex, Kentera, Tolterodin, Toviaz, Vesicare	Alla medför risk för kognitiv påverkan, konfusion, urinretention, muntorrhet och obstipation.	Betmiga*
hydroxizin alimemazin prometazin	Atarax Theralen Lergigan	Senil klåda vanlig orsak hos äldre. Vid behov antihistamin, t ex urtikaria. Vid tillfällig oro och ångest.	Mjukgörande kräm Tavegyl, desloratadin Oxazepam Ej på baslistan
tricykliska antidepressiva	Amitriptylin, Klomipramin, Sensaval		
propiomazin	Propavan	Även restless legs och dagtrötthet	Melatonin AGB/ Zopiklon
Opioider			
Svaga opioider	Tramadol Kodein, Citodon, Panocod	Risk för yrsel, konfusion och illamående. Stor variation av metabolism till morfin	Annan opioid – se smärtblad

*Kontraindikation: Obehandlad hypertoni. Försiktighet vid hjärtkärlsjukdom. Ej på baslistan.

TÄNKVÄRT OCH TÄNK EFTER!

Vanligt förekommande läkemedelsgrupper hos äldre som innebär risk för biverkningar eller läkemedelsinteraktioner. Behandlingen bör fortlöpande omprövas.

Beakta alltid njurfunktion (eGFR)

Läkemedelsgrupp	Kommentar		
COX-hämmare (NSAID) (även COX-2-hämmare)	Endast som kort kur (1-2 veckor) och "halv" normaldos. Ej vid hjärtsvikt och/eller nedsatt njurfunktion. Välj kortverkande preparat dvs ibuprofen eller naproxen.		
Neuroleptika	Endast vid behandlingskrävande psykotiska tillstånd. Utvärdera effekten efter 2-3 veckor. Dosminskning? Maxdos haloperidol 2 mg/dygn, risperidon 1,5 mg/dygn. Risk för extrapyramidala symtom, kognitiva störningar, sedation och ortostatism. Ökad mortalitet hos dementa.		
Digoxin	Endast som tillägg för frekvensreglering hos patienter med förmaksflimmer. Smal terapeutisk bredd. OBS! Njurfunktion - mät s-digoxin.		
Loopdiuretika	Risk för urvätskning. Överväg dosminskning.		
Protonpumpshämmare och SSRI	Risk för utsättningssymtom. Trappa ner dos över minst en månad.		
Preparat som kräver speciell dosering Dygnsdoser som för äldre medför betydande risk för biverkningar.			
oxazepam >30 mg	Risk för trötthet och fall	citalopram >20 mg	risk för QT-förlängning och arytm
ASA >75 mg	ökad blödningsrisk	escitalopram >10 mg	

NOCICEPTIV SMÄRTA HOS ÄLDRE

Beakta alltid njurfunktion (eGFR)

Viktigt bedöma smärtmekanism: Nociceptiv och/eller neuropatisk
Smärtskattning viktig för uppföljning av behandling:
Smärtskattningsinstrument ex: VAS. "Abbey pain scale" vid kognitiv svikt

Lätt smärta (t ex. artros, myalgi)

Substans	Preparat/Dos	Kommentar
Paracetamol	Maxdos 4 g/dygn	Basen vid nociceptiv smärta
NSAID Endast vid inflammatoriska tillstånd	Naproxen, Ibuprofen Låg dos och kort tid	Riskläkemedel för äldre Ej vid njur- och/eller hjärtsvikt

Måttlig till svår smärta (såväl icke malign som malign smärta)

Basen är alltid paracetamol.

Vid behov av tillägg till paracetamol gå direkt till "starka" opioider - starta direkt med depotpreparat! Planera alltid behandlingstid/utsättningsdatum och uppföljning.

Tramadol och kodein ska EJ användas till äldre - Riskläkemedel

Substans	Preparat/Dos	Kommentar
Morfin	Dolcontin (depottabl) Startdos 5-10 mg x 2	Ej om GFR < 60 mL/min
Oxikodon	Oxikodon (depottabl) Startdos 5 mg x 2	Även om GFR < 30 mL/min
Buprenorfin	Buprenorfin depotplåster Startdos 5 mikrogram/tim	Vid sväljningssvårigheter. Ej vid svår smärta. Ej njurfunktionsberoende.
Fentanyl	Fentanyl depotplåster Startdos 12,5 mikrogram/tim	Vid svår smärta och sväljningssvårigheter. Ej på baslistan
Samtliga opioider bör kombineras med läkemedel mot förstoppning och eventuellt illamående	Forlax, Moxalole eller Laktulos Postafen mot illamående	Ej bulkmedel tex Vi-Siblin, Inolaxol, Fiberform

NEUROPATISK SMÄRTA HOS ÄLDRE

(beroende på skada eller sjukdom i nervsystemet t ex polyneuropati, postherpetisk smärta, diabetesneuropati, trigeminusneuralgi)

Beakta alltid njurfunktion (eGFR)

Viktigt bedöma smärtmekanism: Nociceptiv och/eller neuropatisk
Smärtskattning viktig för uppföljning av behandling:
Smärtskattningsinstrument ex: VAS. "Abbey pain scale" vid kognitiv svikt

Substans	Preparat/Dos	Kommentar
1:a hand Tricyklika		Riskläkemedel för äldre
Amitriptylin	Amitriptylin startdos 10 mg till natten	Bäst dokumenterad
Gabapentin	Gabapentin startdos 100 mg till natten	Riskläkemedel för äldre Ej vid GFR < 30 mL/min
2:a hand alt. till Tricyklika Duloxetin	Duloxetin startdos 30 mg x 1	Ej antikolinerg bieffekt Ej vid GFR < 30 mL/min
3:e hand opioider Se föregående sida		Ej tramadol eller kodein – se äldrekort
Vid trigeminusneuralgi Karbamazepin	Tegretol startdos 50 - 100 mg x 1	Riskläkemedel för äldre

Ref. Läkemedelsverket: Farmakologisk behandling av neuropatisk smärta 6:2007.

Smärtlindring i livets slutskede 6:2010

Socialstyrelsen: Indikatorer för god läkemedelsterapi för äldre 2017.06.07.

FALLPREVENTION HOS ÄLDRE

Fysisk aktivitet/balansträning

Minskad psykofarmakaföreskrivning

Uppmärksamma ortostatism

Adekvat nutrition

Ref. SBU 2014 Åtgärder för att förhindra fall och frakturer hos äldre

Klokare läkemedelsbehandling av de mest sjuka äldre

Behandlingsrekommendationer från Läke-medelsrådet i Uppsala-Örebroregionen.

Våra rekommendationer har fokus på att de mest sjuka äldre får de läkemedel som ger ökad hälsa och livskvalitet. Detta uppnås genom adekvat dosering samt att undvika olämpliga läkemedel och olämpliga kombinationer av läkemedel. Syftet är även att minska läkemedelsrelaterade vårdskador.

För att kunna göra en adekvat dosjustering av läkemedel är det av betydelse att ha en aktuell bedömning av njurfunktionen (eGFR) för varje enskild patient i gruppen.

Kunskapen om symtom, utredning och behandling för de mest sjuka äldre är bristfällig inom stora delar av sjukvården. Äldre människor visar ofta helt andra symtom på vanligt förekommande sjukdomstillstånd jämfört med yngre människor. Det leder till såväl feldiagnostik som över- och underbehandling av sjukdomstillstånd hos de mest sjuka äldre.

Webbplatser

Läkemedelsbehandling av de mest sjuka äldre www.regionvastmanland.se/lkaldre

Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och behandling www.fyss.se

Rekommendationslistor – SIL Online <https://silonline.silinfo.se>

1177 Vårdguiden www.1177.se

Läkemedelsboken www.lakemedelsboken.se

Janusinfo, Janusmed interaktioner och Nationellt ordnat införande av nya läkemedel www.janusinfo.se

Läkemedelskommittén i Västmanland
tel 021-17 56 97 www.regionvastmanland.se/lk